

www.szotar.net

az Akadémiai Kiadó online szótároldala

Endreiné Szemők Ildikó

E-mail: szemokildi@gmail.com

A jelen recenziót a *szotar.net* címen elérhető, az Akadémiai Kiadó által gondozott online szótárakról, ezek közül is konkrétan az *Angol–magyar nagyszótár*ról írom. Fordítóirodáknak dolgozom szabadúszó lektorként, a munkámhoz alapvető a szótárhasználat, és úgy találtam, hogy az online elérhető szótárak közül, a tematikus szótárakon kívül, ez a szótár a legjobban használható és a legpontosabb – aminek ára van, a szótár használatáért fizetni kell.

A *szotar.net* felületén immár hét nyelvpárban érhető el szótár: angol–magyar, német–magyar, francia–magyar, olasz–magyar, spanyol–magyar, holland–magyar és orosz–magyar nyelveken. Ezek közül most az angol–magyar szótárral foglalkozom. Ha Akadémiai Kiadó és angol–magyar szótár, természetesen megkerülhetetlen Ország László személye, akinek legközismertebb műve az *Angol–magyar nagyszótár* – az itt elemzett szótár is az ő munkájára épül. Emellett őt tekintik a magyarországi amerikanisztika atyjának, aki számtalan értekezést és tanulmányt publikált az amerikai irodalom és irodalomtörténet témában.

Az aktuális kiadás az Ország vezetésével 1960-ban megjelent *Angol–magyar szótár* átdolgozása, felújítása. Közvetlen előzménye a 2005-ben megjelent papíralapú, két-két kötetes angol–magyar, illetve magyar–angol szótár (az 1998-ban megjelent szótár változatlan utánnomásai), amelyekhez már volt CD melléklet, rajta a szótárak teljes akkori anyaga, hozzáféréssel a *szotar.net* címen elérhető felülethez. A csomaghoz mellékelte kóddal lehetett elérni a szótár online felületét – és amióta ez lehetséges, az egyszerű használatosság miatt gyakorlatilag csak ebben keresgélek. A kiadó többi szótáránál is változó érvényességi idejű próbaverzió érhető el, ami ezen időszak lejártá után előfizetésre váltható vagy egy hosszabb időszak után újra igénybe vehető ez a próbaverzió (IP-cím alapján figyeli a felhasználó gépét, a rendszer tehát nem játszható ki több e-mail-címről történő regisztrációval és bejelentkezéssel (vagy legalábbis nem olyan egyszerűen). Ami az *Angol–*

magyar nagyszótárát illeti, az éves előfizetés most 4980 Ft (a kétéves előfizetés 20%-os megtakarítást kínál: 7990 Ft). A szótár előzménye még Futász Dezső *Magyar–angol üzleti nagyszótára* is (Futász 1994), amelynek az akkoriban nagy újdonságnak számító (bár terminológiai hibákat is tartalmazó) kereskedelmi és üzleti tárgyú szóanyaga szintén bekerült a felújított szótárba.

A szótár nyelvi anyaga rendkívül gazdag: közel félmillió szótári adatot tartalmaz. A címszóanyag relatíve bővült: ahány új címszót felvettek, annyi elavult adatot töröltek is belőle, ami természetesen alaposságot és gondosságot igényelt a szerkesztőktől. Nagy és általános szótárról van szó, amely a köznyelvi szókincs mellett szakszókincset is tartalmaz címszóként. Az állandósult és alkalmi szókapcsolatok, kifejezések száma is meghaladja a 150 000-et. A szótárban helyet követelő új szavak és kifejezések zöme valamelyik szakterülethez, szaknyelvhez kötődik (pl. *air bag* – légzsák, *mobile phone* – mobiltelefon, *laser printer* – lézernyomtató, *greenhouse effect* – üvegházhatás).

Az anyaggyűjtés tehát szükségsszerűvé vált a legfontosabb szakterületekről, úgymint biológia, orvostudomány, informatika, fizika, távközlés, elektronika, közlekedés, környezetvédelem, közgazdaság-tudomány, pénzügy, mezőgazdaság, nemzetközi és uniós jog, nemzetközi kapcsolatok, sport stb. Ezt a gyűjtőmunkát, illetve a gyűjtött szaknyelvi anyag feldolgozását a felsorolt szakterületek kiváló szakemberei végezték. Mivel a kiadónál több „netszótár” is elérhető, akár angol–magyar vonatkozásban, ezért a szerkesztőknek alapos gonddal kellett szétválogatniuk a címszavakat, hogy melyek kerüljenek bele a jelen elemzés tárgyául szolgáló általános szótárba, a szintén ugyanitt és szintén előfizetési konstrukcióban elérhető *Angol–magyar műszaki szótárba*, az *Angol–magyar pénzügyi szótárba*, a *Magyar–angol környezetvédelmi értelmező szótárba*, illetve a négynyelvű *Európai uniós terminológiai szótárba*, vagy akár többbe is ezek közül, mert átfedés nyilván van e szótárak címszóanyaga között.

Mivel nem CD-ROM-on elérhető szótárról van szó, hanem online szótárról, a tárhely mérete a kiadó kompetenciájába tartozik, a böngészés sebessége pedig esetenként a felhasználói oldalról korlátozott, a hardverkövetelmény, a szótár sebessége, illetve a futtatáshoz szükséges platformok nem határozhatók meg, illetve egy részük a kiadó részéről nyilván üzleti titok.

A *szotar.net* valódi online szótárak gyűjteménye. A teljes anyaga előfizetés és felhasználói bejelentkezés után elérhető, nincs lokális telepítés, sem üzemeltetési költség. Az előfizetés időtartama alatt a tartalomfrissítés folyamatos és díjmentes. A *szotar.net* oldalról elérhető még a *szotar.netPRO* (többfelhasználós licenc) is, amely egy vállalatoknak, könyvtáraknak kínált, többfelhasználós, különböző előnyökkel járó, komplex megoldás, illetve letölthető egy mobiltelefonra készült applikáció is, 120 ezer címszóval, 200 ezer kifejezéssel, 60 szakterület szókincsével a jogtudománytól az informatikán át a közgazdaságtanig, kétórás próbaverzióval és utána esetlegesen féléves előfizetéssel, vonatkozó rendszerkövetelményekkel – de ezek nem tárgyai a jelen elemzésnek.

A *szótár.net* Gaál (2012) alapján egyedülálló szótár („leginkább ez a típus hasonlít a hagyományos szótárakra, önállóan, más szótárakhoz való kapcsolat nélkül működnek”).

Gaál (2012) szerint online szótárak esetében a megastruktúránál a következő elemek meglétét kell vizsgálni: előszó/általános információk, használati útmutató/súgó, segédletek, hirdetések. Ezek az információk a *szotar.net*-en előfizetett szótárakban a „Szótáraid” menüpontra kattintva érhetők el, minden egyes szótár címe alatt, a „Kapcsolódó anyagok” linken.

Az Előszót Magay Tamás főszerkesztő írta, ebben röviden leírja az átdolgozások időrendi történetét és logikáját. A „Kapcsolódó anyagok” linken található a Köszönetnyilvánítás; valamint a „Bevezetés” nevű dokumentum, amely bővebben ír a címszóanyag összeállításáról, a címszavak elrendezéséről. Korábban a szócikkek listázásakor eleinte ugyanúgy ömlesztve jött a lista, mint egy papíralapú szótárban, hogy alig lehetett megtalálni a félkövér betűk között a szavak római számokkal jelölt, különböző jelentéseit – az utóbbi pár hónap fejleményeként most viszont minden új jelentés és új kifejezés új sorban van, ami jelentősen megkönnyíti a szócikkek áttekinthetőségét. Itt említik meg, hogy az enciklopédikus szócikkek, pl. földrajzi nevek esetében számos változás történt, pl. Csehszlovákia már nem is található meg a szótárban (csak a Kéziszótárban, ami újabb előfizetést igényelne), csak *Cseh Köztársaság* és *Szlovákia*.

A szókeresési felületen, illetve az oldal legalján található sávban is elérhető a súgó, ahol segítséget találhatunk az ingyenes, illetve a prémium felület használatához: előbbihez keresési segédletet, keresési tippeket, utóbbihoz a szótárválasztáshoz, a kereséshez, a jobb oldali panelen látható görgethető címszólistához. A szótárakban létezik egy *smartclick funkció* is: bármilyen szót is keresünk ki, ha duplán kattintunk az ott látható szócikk bármelyik elemére, a rendszer azt keresett címszóként értelmezi, és a találati listában meg is jeleníti az aktív szótáraikban fellelhető találatokat. Ezen a helyen találunk segítséget arra az esetre is, ha a speciális karakterek nem jelennek meg megfelelően a gépünkön. A Gyakran Ismételt Kérdések is itt érhetők el.

A szótár előfizetési alapon működik – sem ezen előfizetési időszakban, sem a próbaverzió használatának időszakában nem látható a felületen külsős hirdetés, csak a keresési felület mellett, attól jobbra látható egy szövegdoboz, ahova kattintva elérhető a „Netszótárak – információ és vásárlás” menü. Kattintás után kereshetünk a *szótár.net* oldalon elérhető szótárak között, az oldal felső sávjában keresési feltételek (ár, nyelvtudási szint, szótárméret és szótártípus) szerint, e sáv alatt pedig nyelvek szerinti csoportosításban érhetők el a további szótárak: angol, magyar, német, francia és további nyelvek szerint. (A magyarszótár-sávban *A magyar helyesírás szabályai*, *Idegen szavak és kifejezések szótára*, *Magyar értelmező kéziszótár*, *Magyar értelmező szótár*, *Magyar szinonimaszótár*, *Környezetvédelmi lexikon* és *Pszichológiai lexikon* érhetők el.)

A keresőablak mellett választhatunk keresési módot, azaz eldönthetjük, hogy címszavakban vagy teljes szövegben szeretnénk lefuttatni a keresést. Például a

kutya szó beírására előbbi esetben csak magát a „*kutya*” szócikket adja ki eredményül a kereső, teljes szövegben keresve viszont egy halom, esetleg irreleváns találatot is kapunk, kezdve az *'a'* névelővel, hiszen a szócikkben hozott példák között szerepel az, hogy „a *kutya*”, az „*abroncs*” (*'abroncs*on ugrik át, pl. *kutya*') – „*áll*”, „*answer*”, „*arse*” (*'heavy arse* = lusta dög/*kutya*') – a találati lista egészen hosszan folytatódik. A találatok listája mellett, a képernyő jobb oldalán az éppen kattintott címszó szomszédos címszavai látszanak még egy listában, amelyek között szintén lapozgathatunk.

A keresés hatóköre az előfizetett szótárakra terjed ki: ezeknél a keresés eredményeként kapott címszavak, illetve azok szótárbeli első sora látszik – illetve a listában látszanak még az általunk elő nem fizetett szótárakban elérhető találati listák is, ez utóbbiak esetében azonban csak annyi látszik, hogy ezekben a szótárakban megtalálható az általunk keresett szó, illetve egy link vezet el a szótár kétórás próbaverziójához, és az előfizetéshez. Címszóra és kifejezésre is lehetséges keresni – utóbbi esetben az összes olyan kifejezést feldobja, amelyben a keresett szó előfordul.

Ami a lekérdezés módjait illeti, az egyszerű szöveges lekérdezés mellett a reguláris kifejezéseket ismeri a szótár, tehát a *kuty** beírására a „*kutya*” címszótól kezdve a „*kutyafülű*”, „*kutyagumi*”, illetve a **kutya* beírására a „*bizonyítvánnyal rendelkező vakvezető vagy mozgássérült-kísérő kutya*”-tól az „*egykutya*”, „*kölyökkutya*”, „*vadászkutya*” és társain át a „*vadkutya*”-ig jönnek a találatok – először az általunk előfizetett szótárakból, majd a nem előfizetettekből is, felkínálva a kétórás ingyenes szótárhasználati próba lehetőségét.

A találatok abc-rendbe rendeződnek: látszik félkövér betűvel maga a címszó, az első pár célnyelvi megfelelő, illetve a sor legvégén a szótár, ahonnan a találat jön. Itt említendő még meg az automatikus kitöltés: elkezdem beírni a szót, és a kereső a keresőablak alatti listában hozza le a lehetséges folytatásokat.

A szócikkek teljes egészében megjelennek a képernyőn. A szócikk elején félkövérrel van kiemelve a címszó, illetve a szócikken belül az egyes jelentéseket elválasztó római számok. Félkövérrel jelennek meg továbbá a keresett címszóval előforduló kifejezések – újabban mindegyik új sorban, ami jelentősen megkönnyíti az áttekinthetőséget. Mivel az angol rengeteg idiómát használ, ezt tartom a *szótár.net* egyik legfontosabb előnyének.

A mezostruktúrát tekintve a megjelent szócikken belül bármelyik szóra kattintva megjelenik a keresősávban a kattintott szó, illetve be is jön a szócikk maga. Egy másik módszer a szócikkek közötti navigálásra a görgethető címszólista a képernyő jobb oldalán, amely a szótár címszavait mutatja betűrendben. Más online szótárakra, illetve egyéb webhelyekre és internetes forrásra mutató linkeket a szótár nem tartalmaz.

A szótár tartalma, illetve a szócikkek mikrostruktúrája Gaál (2012), valamint Fóris és Rihmer (2007) alapján az alábbi szempontok szerint elemezhető:

1. Lexikológiai alapokra vonatkozóan nincs információ.
2. Fonológiai információk: az angol szavak után szerepel a fonetikus átírás (kiejtési segítség azonban nem érhető el).
3. Grafémikai információk az esetlegesen használatban lévő eltérő írásmódokra vonatkoznak – az angol–magyar szótár vonatkozásában ez leginkább a brit angol és amerikai angol változatoknál érhető tetten:
  - Magyarról angolra történő keresésnél az angol megfelelők listázásakor a brit angol az alapértelmezett, csak az szerepel a listában.
  - Angolról magyarra történő kereséskor, pl. a *rumor* szó beírásakor a szótár jelzi a kiejtést, illetve US rövidítéssel azt, hogy amerikai változattal van dolgunk, és egy linkkel elirányít a *rumour* szócikkhez.
4. Grammatikai információk:
  - A római számmal megkülönböztetett jelentéseknél szerepel a szófaj.
  - Angol igéknél a szótári alak mellett szerepel a past tense és a past participle alak, illetve írásban bármelyik alakban kettőződő mássalhangzók szintén jelölésre kerülnek (-gg-, pl. dog → dogged, sarkában/nyomában van (vkinek), üldöz jelentésben).

Az Akadémiai Kiadó szótára szakmailag megbízható. Más szótároidalak gyakran egymástól veszik át a pontatlan vagy terminológiai nem megfelelő ekvivalenseket – a *szotar.net* ebben is kiemelkedő. Az előfizetésünk idejére az esetlegesen frissülő szóanyag, az új címszavak, funkciók stb. azonnal elérhetők.

Az Akadémiai Kiadó nem egyedüli a szótárpiacon azzal, hogy szótárainak anyagát előfizetés ellenében kínálja: a Grimm Kiadónak is léteznek előfizetés ellenében elérhető szakszótárai, illetve a jogi szakterületen komoly hívnévre szert tett Anglofon Stúdió is kínál angol–magyar jogi szótárat (előbbi az abszolút megfizethető, utóbbi a borsos árú kategória). Az ingyenesen elérhető online szótárakhoz képest az Akadémiai Kiadó a szakmai presztízsével, illetve az általa kiadott szótárak szóanyagával és szakembergárdájával áll a *szótár.net* online szótár mögött. A weboldal okostelefonról is böngészhető, a tartalma optimalizált, tehát nem csúszik szét akkor sem, ha a szokásos monitorméretnél keskenyebb képernyőn kell azt megjeleníteni.

Az online szótárakkal szembeni fenntartások kezdenek megszűnni – az online szótárak a minőség javulásával a pedagógiai célú felhasználás mellett a különböző szakmák és tudományágak képviselői számára is fontos munkaeszközzé váltak, hiszen megbízhatóságuk, a sokféle tudományterületről származó címszóanyaguk miatt magas színvonalat biztosíthatnak.

A szótárpiac átalakulóban van, a papíralapú szótárak ideje is a végéhez közeledik. Az Akadémiai Kiadó meghallotta az új idők szavát, és sokféle méretű és tematikájú online szótárat kínál előfizetőinek, akár mobil alkalmazás formájában is, ráadásul a kétórás próbaverzióval nem is árul zsákbanacsokát – aki kipróbálja, egész biztosan rájön, hogy kiválóan használható szótárakhoz jut.

*

A megjelent cikk a Károli Gáspár Református Egyetem Terminológia szakán Terminológia, lexikológia tantárgyból 2017 novemberében beadott dolgozat. A szotar.net felületet azóta is folyamatosan fejlesztik. Az egynyelvű magyar szótárcsomagok mellett számtalan nyelvi csomag érhető el, így az eddigi négyféle angol–magyar szótár közül sem kényszerülünk már választani, ráadásul az elérhető nyelvcsomagok és a speciális szakszótárak száma is nőtt. Továbbá a vállalati előfizetéshez a régi szotarnet.PRO konstrukciója is átalakult, már csak vállalatra szabott ajánlat kérhető, az intézményi felhasználókat pedig külön ajánlattal várják.

Irodalom

- Fóris Á., Rihmer Z. 2007. A szótárak minősítési kritériumairól. *Fordítástudomány* 9. évf. 1. szám. 109–113.
- Gaál P. 2012. Szempontrendszer online szótárak minősítéséhez. *Magyar Terminológia* 5. évf. 2. szám. 225–250.

Források

- Ország L. 1960. *Angol–magyar szótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Magay T., Ország L. (főszerk.) 1998, 2005. *Angol–magyar nagyszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Futász D. 1994. *Magyar–angol üzleti nagyszótár*. Budapest: Tudex Kiadó Kft.
- www.szotar.net (2017.10.28.)